

CAN DÜNDAR KIRMIZI BİSİKLET

CAN DÜNDAR
KIRMIZI BİSİKLET

© 2012, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1.-19. basım: İmge Yayınları (2005-2010)

Can Yayınları'nda 1. basım: 2012

6. basım: Aralık 2015, İstanbul

Bu kitabın 6. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Cem Alpan

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş

Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2662-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750726620

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

CAN DÜNDAR
KIRMIZI BİSİKLET

Can Dündar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

<i>Lüsyen</i> , 2010	<i>Yüzyılın Aşkları</i> , 2012
<i>Canım Erdalım Sevgili Babacığım</i> , 2011	<i>Ergenekon</i> (Celal Kazdağlı'yla birlikte), 2013
<i>Anka Kuşu</i> , 2012	<i>Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor</i> , 2013
<i>Aşka Veda</i> , 2012	<i>Yıldızlar</i> , 2013
<i>Ben Böyle Veda Etmeliyim</i> , 2012	<i>Nâzım</i> , 2014
<i>Benim Gençliğim</i> , 2012	<i>Köy Enstitüleri</i> , 2014
<i>Birand</i> , 2012	<i>Abim Deniz</i> , 2014
<i>Büyülü Fener</i> , 2012	<i>Karaoğlan</i> (Rıdvan Akar'la birlikte), 2015
<i>Sarı Zeybek</i> , 2012	<i>İsmet Paşa</i> (Bület Çaplı'yla birlikte), 2015
<i>Savaşta Ne Yaptın Baba?</i> , 2012	<i>Yükselen Bir Deniz</i> , 2015
<i>Uzaklar</i> , 2012	<i>Gölgedekiler</i> , 2015
<i>Yağmurdan Sonra</i> , 2012	<i>O Gün</i> , 2015
<i>Yakamdaki Yüzler</i> , 2012	
<i>Yârim Haziran</i> , 2012	

CAN DÜNDAR, 16 Haziran 1961'de Ankara'da doğdu. 1982'de AÜ, SBF Basın Yayın Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. 1986'da İngiltere'de London School of Journalism'i bitirdi. 1988'de, ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde Siyaset Bilimi dalında yüksek lisansını tamamladı. 1996'da aynı bölümde doktora derecesi aldı. 1979'dan beri gazetecilik, belgesel yapımcılığı, TV programcılığı, 2015'te *Cumhuriyet* gazetesinin genel yayın yönetmeni olmuştur. Kitapları *Demirkırat* (M.A. Birand ve B. Çaplı'yla birlikte, 1991), *Sarı Zeybek* (1994), *12 Mart: İhtilalin Pençesinde Demokrasi* (M.A. Birand ve B. Çaplı'yla birlikte, 1994), *Gölgelikler* (1995), *Hayata ve Siyasete Dair* (1995), *Yağmurdan Sonra* (1996), *Ergenekon* (Celal Kazdağlı'yla birlikte, 1997), *Yârim Haziran* (1998), *Benim Gençliğim* (1999), *Köy Enstitüleri* (2000), *Nereye?* (2001), *Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor: Salih Bozok'un Anıları* (2001), *Uzaklar* (2002), *Yükselen Bir Deniz* (2002), *Savaşta Ne Yaptın Baba?* (2003), *Bir Yaşam İksiri: Dr. Nejat F. Eczacıbaşı* (2003), *Mustafa Kemal Aramızda* (Ülkem Özge Sevgililer'le birlikte, 2003), *Büyülü Fener* (2003), *Duvar* (Ege DüNDAR'la birlikte, 2003), *Yıldızlar*, (2004), *Sedat Alp: İlk Türk Hititoloğun Yaşam Öyküsü* (Fatma Sevinç'le birlikte (2004), *Kırmızı Bisiklet* (2005), *Nâzım* (2005), *İlk Durak-İETT* (Nebil Özgentürk'le birlikte, 2005), *Özel Arşivinden Belgeler ve Anılarıyla Vehbi Koç I.* (2006), *Yüzyılın Aşkları* (2006), *Karaoğlan* (Rıdvan Akar'la birlikte, 2006), *İsmet Paşa* (Bülent Çaplı'yla birlikte, 2006), *Yakamdaki Yüzler* (2007), *Ecevit ve Gizli Arşivi* (Rıdvan Akar'la birlikte, 2008), *Ben Böyle Veda Etmeliyim: İsmail Cem* (2008), *Özel Arşivinden Belgeler ve Anılarıyla Vehbi Koç II.* (2008), *Mustafa* (2009), *Anka Kuşu* (2009), *Lüsyen* (2010), *Canım Erdalım Sevgili Babacığım* (2011), *Aşka Veda* (2012), *Birand: Bir Ömür, Ardına Bakmadan* (2012), *Abim Deniz* (2014).

Babam için...

İçindekiler

20. Baskıya Önsöz	15
BABA OLMAK	17
Bir Oğlum Olacak Dostlar!	19
İhtiyar ve Ben	22
Bab-ba!	26
Yaşam Bisikletinin Selesinde	29
Kaç Dakikalık Babasınız?	32
Mavi Tahterevalli	35
Kırmızı Bisiklet	38
Babalar ve Çocuklar	41
Mavi Kardan Adam	44
Önce Babalar	46
ÇOCUK OLMAK	49
I. Bizim Çocukluğumuz	51
Yıkanmak İstemeyen Çocuklar	53
Sunay'ın Oyuncak Müzesi'nde	56
Son Mahalle	59
Affan Dede'den Kalan...	62
II. Oğlumun Çocukluğu	65
Çocukluğa Veda	67
Çocuklar, İnadına Sokağa!..	70

Çocuklardan Mesaj Var	73
Çocukların Üzerinden Çekin Ellerinizi!	76
Noel Baba'dan Rolex İsteyen Çocuklar	79
Şişman Güzeldir!	82
Proje Çocuklar	85
Nice Yıllara Barbie!	88
Dikkat, Cebinizde Canavar Var!	92
Tutkunun Son Durağı...	96
Bildiğiniz "Düzgün" Bir Masal Var mı?	99
Arın'ın Yarını	103
III. Okul Çağında	107
Bırakın Oynasınlar!	109
"Türk'üm... Doluyum... Konuşkanım! Tasam:"	112
Haydi Çocuklar Sınava!..	115
Ölü Çocuklar Diyarı	118
Notlarımız Değil, Kalplerimiz Kırık	121
Hap Kuşağı	124
"Hap Kuşağı"na Tepkiler	127
Çocuklarının Poposunu Temizleyemeyen Ülke	130
"Yumurta Döllendi Ben Doğdum!.."	132
"Hayır" Diyebilen Çocuklar	136
Çocuklar, Ayağa Kalkın!	139
Küçük Kadınlar	143
ÇOCUKLAR BÜYÜRKEN	147
Filiz Ali'den Nilhan'a Kalan	149
Babaları Kahramandı	152
"Bana Şehrimi Anlat Baba!"	155
Ulucanlar'da Zulüm Tarihi Dersi	158
"Asıl, Mutlulukta Geri Kaldık Biz..."	161
İşte Geleceğiniz!	165

Gençler Nasıl Rahatlıyor?	168
Sevişme, Savaş!..	171
Gecikmiş Bir Hayalin Peşinde	175
ÜNLÜLER VE ÇOCUKLARI	179
İki Baba, İki Oğul	181
Bravo Çocuklar!	184
Çocukların İşleri	186
İktidardaki Babalar	188
Çocukları Rahat Bırakın!	191
“Sevgili Yavrum...”	194
İdo, Yağmur ve Doğukan	198
Doğmamış Çocuklardan Mektuplar	201
Yazarlar ve Çocukları	204
Sanatçılar ve Babaları	210
Servet Bıraktılar, Sevgiyi Arattılar	215
ÖTEKİ ÇOCUKLAR	221
Dayan Çocuk!	223
Milenyum Arifesi	227
Hayat Dersinden İhmale Kalmış Çocuklar	230
Çocuklara Nasıl Söylenmeli?	233
Cemal ile Rami	236
Doğukan’a Bulanınca	238
Dördüncü Çocuk	241
BABAMA ELVEDA	245
Hatırla Baba	247
Ben Babamın Beşiğini Tıngır Mıngır Sallar İken	252
Babam ve Sigara	255
Elveda Baba!	258
Babasızlar İçin	261

20. Baskıya Önsöz

Yedi yıl önce *Kırmızı Bisiklet*'e ilk önsözü yazdığım da, babayla evladı aynı zaman diliminde kucaklayabilmenin mutluluğundan söz etmiştim; biraz da bu geçici saadetin ne kadar sürebileceğini bilmemenin tedirginliğiyle...

Az da değil, 16 yıl sürdü benimki...

Kırmızı Bisiklet, 16 yıl boyunca üç kuşağı birlikte görebildi.

Direksiyonu elden ele devredebildi.

Hayatın bir hediyesi bu bana...

Darısı herkesin başına...

* * *

Can Yayınları'nda 20. baskıyı hazırlarken kitabı yeniden elden geçirdim.

Bazı bölümler yapıp yepyeni yazılar ekledim.

İçerilerle dolu, büyük bir paranteze benziyor *Kırmızı Bisiklet* şimdi...

Hayat gibi, doğumdan ölüme doğru ilerliyor.

Babalık coşkusuyla başlayıp babayı kaybetme hüznüyle sonlanıyor.

Oğlumun yetiştirme sürecinde yaşadıklarım, kronolojik olarak kitapta yerini alıyor: Uykusuz gecelerin sarhoşluğu zamanla yerini uygun oyuncağı, masalı, oyunu bulma kaygısına terk ediyor. Gidersek televizyonda seyredeceği programların, okulda okuyacağı kitapların derdi öne çıkıyor. Onunla birlikte sorunlar da büyüyor.

“Tarihini nasıl anlatmalı?”; “Doğumu nasıl öğretmeli?”; “Ölümünden nasıl bahsetmeli?”; “Beladan nasıl esirgemeli?” dertleri başlıyor.

Evlat, büyüdükçe birlikte gidilen konserler, filmler, sergiler, cenazelerle bir yol arkadaşına dönüşüyor.

O açıdan *Kırmızı Bisiklet*, biraz da pedal hızlandıkça, selenizdeki çocuğun sizi yedeğine alma serüvenini andırıyor.

* * *

Kişisel serüvenimin dışında, “başkalarının çocukları”na da yer verdim kitapta...

Ünlü ya da zengin babalarla çocuklarına, sanatçı ebeveyni olmanın zorluklarına, okul çocuklarının, çilekeş çocukların, “marka çocukları”nın sorunlarına değinen yazıları topladım.

Bir yazardan çok, bir evlat ve bir baba olarak, bu bisikleti sürerken, evlattan babaya dönüşürken, bir oğlu büyütürken yaşadığım deneyimleri paylaştım.

Dilerim evlatlar ve babalar okumaktan zevk alır.

* * *

İlkokul mezunu bir babanın oğluyum ben...

Kendi okuyamadığını bana okutmak, kendi yazamadığını benden okumak gaailesiyle yaşadığı babam...

Ve yaşadığı sürece en sadık okurlarımdan biri oldu.

Bu kitap biraz da ona, “Bak, çabaların, çilelerin boşa gitmedi,” demek içindi.

Layık olabildiysem ne mutlu bana...

Seni seviyorum baba!

CAN DÜNDAR
Mayıs 2012

BABA OLMAK

Bir Oğlum Olacak Dostlar!

Çok akıllı olmadım hiç.

Yanlış atlara oynadım.

Kulağımdan kar suyu eksik olmadı.

Sürüden ayrılan koyunları sevdim hep... Bir de kendi bacağından asılmayanları...

Kendimle yaşadım en büyük kavgalarımı... İçimdeki ikizler tahterevalli oynadı hayatla; ben seyrettim.

Dışarıdan bakanlar kâh öyle bildi kâh böyle...

Bense adalar hayal ettim çoğu zaman; sahillerine cam şişeler içinde sevda mektupları vuran adalar...

Tuğcu'yla ağladım bir zaman; Pal Sokağı'nda dolaştım.

Yaman çocukluk aşklarında, erginliği ipe çektim.

Sünnet elbisem dahil hiçbir üniformayı sevmedim. Postallar sıktı bileğimi, yüreğimi... Kalemim dedi hep, dilimin diyemediğini...

Yanlış sevdalarda oyalandım kimi zaman... Bir pire için nice yorganlar yaktım.

"Maskeli balolar" da tükettim ilk gençliğimi... Ama denizlere düştüm, sarılmadım yılanlara... Engerekler kesti önümü, tınmadım.

Adalar sığınağım oldu.

* * *

Sonraları hayat, hep bir ağızdan türküler söylemeyi öğretti bir süre... Halaylarda piştim “omuz omuza”...

Ama çabuk aldılar türküleri dilimizden... Unuttuk ezgilerimizi... 78’liydik... 68’e ısınmadan 88’de bulduk kendimizi...

Savrulduk kara bir yelde...

Yaman bedeller ödedik.

70’li olamamışken 80’lere prangalandık. 90’lar beraati-miz oldu.

Dönüşte, savaş baltalarımızı gömdüğümüz yerleri kaybettik.

Temsilî resimlerini çizdik faillerimizin...

Kendimize benzedi.

* * *

Gün oldu yanlış zamanlarda, yanlış kapılardan döndüm.

Yasak elmalar tattım kuytulara...

Bıçaklar kesmedi de tenimi, bir kötü sözle öldüm.

Kuşaklar, kentler, sevdalar arasında yoruldum.

Gün geldi; duruldum.

Zaman sardı yaralarımı, kinlerimi hafızama gömdüm.

Hamdım, oldum.

Sevdayı en umulmadık yerde buldum.

* * *

Bir “kurbağa testi”nden çıktı gençliğimin bitiş düdüğü...

İlkyaza doyamadan, orta yaşla tanıştım.

Dün, bir garip cihazdan dinlettiler kalp atışlarımı... Ultrason ekranında yüzünü gördüğümünden beri uyku tutmuyor gözümü...

Yakıyorum geçmişle köprülerimi...

Çiçekten bir pranga takılıyor ayağıma. Ne kavgalar var gözümde ne sevdalar... Karımın karnında bir cılız tekmenin sevinciyle sarhoşum.

Uykusuz gecelere gebe ömrüm, biliyorum. Çaresiz çilelere, sebepsiz öfkelere gebe...

“Baba olunca anlarsın”lar kapıya dayandı artık...

Hırlının hırsızın kol gezdiği bir vahşi ormana düşüyor küçük kuş...

Ben şimdi ona ne masal anlatsam?

“Kırmızı Şapkalı Kız”ları çoktan kurtlar yedi.

“Küçük Berber” devlerin tuzağında...

Pinokyo burunları, Midas kulakları yalana doydu.

Erdem, pirinç dökerek geldiği yollarda kayboldu.

“Cadı masalları” çağındayız, kötülerin şiirini söylüyor şarkılar...

Pamuk Prenses’ler yok artık; yedi değil cüceler yetmiş yedi...

Ama ürküyorsam namerdim.

Dahası var mı?

Haftaya, bir oğlum olacak dostlar!

Ege koyduk adını.

“Kalbim Ege’de kaldı...”

*Önce ürkerek bastı pedallara... Kırmızı bisikletin dengesi bozuldu.
Fark ettirmeden seleden tutup düzelttim.
Acemi sürücüyü iltifatlar ve ışıklarla yüreklendirdim.
Şimdi bazen arkasından tuttuğumu bilmeden bisikleti kendisinin
sürdüğünü sanıyor, bazen ise tuttuğumu sanıp gerçekten kendisi
sürüyordu.
Zamanla bisikleti kimin yönettiğini ayırt edemez oldu.
Oysa ben farkındaydım:
Kırmızı bisiklet uçmaya hazırlanıyordu.*

Kırmızı Bisiklet'te Can Dündar "baba olma" serüvenini, kendi yaşadıkları üzerinden okurlarla paylaşıyor. Kendi babasıyla ilişkisini, "bab-ba" kelimesini ilk duyduğunda yaşadığı coşkuyu, başlardaki uykusuz gecelerde hissettiklerini ve onu takip eden, "Hangi masalı okumalı, hangi oyuncuğalı almalı?" gibi endişeleri bütün içtenliğiyle dile getiriyor.

Ve kırmızı bisikletin iki tekerlek üzerinde seyretmesiyle uyanan, "Hangi okula göndermeli, tarihi nasıl anlatmalı, doğumu nasıl öğretmeli, beladan nasıl esirgemeli?" gibi kaygılarla, giderek bir yol arkadaşına dönüşen oğluyla ilişkisini anlatıyor.

Can Dündar, Kırmızı Bisiklet'e ilk baskısından yıllar sonra bir kez daha döndü ve elden geçirerek güncelledi. Kendi yaşadıklarının yanı sıra başkalarının deneyimlerine; günümüz çocuklarının, gençlerinin ve anne babalarının sorunlarına da yer veren yazar, kitabın yeni halini, yakın zamanda kaybettiği babasına vedasını anlattığı yazılarla sonlandırdı.